

Räddnings Plankan

NR 2 2021

En webbtidning för erfarenhetsutbyte inom området skydd mot olyckor utgiven av RäddSam F

RäddSam F är ett samarbetsorgan för 13 kommuner i Jönköpings län och Ydre kommun i Östergötlands län samt SOS Alarm.

När det brinner på ön

Ledaren

Då var sommaren äntligen här! För vissa av er har även semestrarna börjat.

Den här tiden är, i alla fall för mig, ett litet mentalt delårsbokslut, en möjlighet att reflektera över månaderna sedan vi gick in i 2021 och på vilka sätt vi bidragit till trygghet och säkerhet i våra kommuner. Att pandemin även under denna vår har hållit oss i ett stadigt grepp har inte gjort vårt arbete lättare.

Jag tycker ändå att vi tillsammans på ett flexibelt och bra sätt gjort det bästa av de förutsättningar och restriktioner som varit. Både att anpassa och följa de rutiner vi har, men också prövat nya och digitala arbetssätt. Även om vissa av oss trodde att förra årets midsommar var målsnöret för pandemin, så får vi väl ändå hoppas att vi nu ett år senare snart kan återgå till det normala.

Många av oss insåg redan i höstas när riksdagen antog en förändrad lagstiftning inom vårt område att våren skulle innebära en hel del förändringsarbete med bland annat riskanalyser, revideringar av handlingsprogram och anpassningar till krav på övergripande ledning för räddningstjänsten.

Men att RäddSam F under våren tillsammans med våra kollegor i Kronoberg, Blekinge och norra Kalmar län skulle skapa ett gemensamt ledningssystem och få det förankrat och beslutat innan sommaren, trodde i alla fall inte jag. Detta har tagit mycket tid och kraft under våren men det nya arbetssättet med övergripande ledning kommer motsvara de nya krav lagstiftningen har och framför allt kommer vi ha än bättre förutsättningar att möta stora komplexa händelser som vi har framför oss. Den samverkanskultur som finns inom RäddSam F och som tjänat oss väl, får vi bära med oss även med våra nya samverkanspartners.

Jag vill även i detta sammanhang lyfta fram SOS Alarm som på ett konstruktivt sätt bidragit till denna utveckling. SOS Alarm kommer att vara en mycket viktig del i det nya samarbete som vi valt att kalla Räddningstjänstssamverkan Småland Blekinge (RSB). Även om grundstrukturen i det nya samarbetet är

beslutad så finns mycket jobb kvar innan vi kör igång om ett halvår. En av flera utmaningar blir att bibehålla den kvalitén på ledning och stöd till vardagsolyckorna som vi har idag.

Att mycket fokus under våren har lagts på vårt gemensamma operativa ledningssystem har inneburit att andra delar av vår verksamhet till viss del har prioriterats ner. Samma lagstiftning som ställer nya krav på ledning av räddningssatsar ställer även krav på hur vårt förebyggande arbete bedrivs. Jag tror att de flesta kommuner i länet har hittat ett arbetssätt när det gäller tillsyn, som motsvarar de krav som staten nu förtydligar i föreskrift. Jag tror däremot inte att vi har resurser att genomföra den mängd tillsyn som den nya föreskriften förutsätter. Vi behöver se över våra förebyggande resurser och framför allt de som avser tillsyn.

I detta nummer av Plankan har ni bland annat möjlighet att fördjupa era kunskaper om hjälpmedel vid skogsbrand och ta del av erfarenheter från brand i ladugård och pappersbruk och djurlivräddning.

Jag önskar er alla en riktigt härlig sommar med lagom mycket sol, värme och regn!

Samuel Nyström

SAMUEL NYSTRÖM
RÄDDNINGSCHEF JÖNKÖPING, HABO OCH MULLSJÖ KOMMUN

Nya medarbetare inom RäddSam F

MADELEN KJELL
 ENHETSCHEF SIS
 (SAMHÄLLSINRIKTAT SÄKERHETSARBETE)
 RÄDDNINGSTJÄNSTEN GISLAVED - GNOSJÖ
 Bor i Anderstorp, nyligen uppdaterad till 5.1, har klarat mig bra från buggar. Jag har verkat i många olika branscher där den främsta gemensamma nämnaren är mitt intresse för att samverka med människor. Jobbat som ledare i olika roller, ex HR, VD samt förälder. De erfarenheterna som åren inom näringslivet har gett mig, tar jag med mig in i detta viktiga uppdrag. Golfbanan, trädgården, vänner, Östersjön och mina tre studerande pojkar får resterande tid i en relativt god balans.

MARIA BOQVIST
 SAMORDNARE
 RÄDDNINGSTJÄNSTEN JÖNKÖPING

Har arbetat på räddningstjänsten i 8 år och har nu tillträtt en ny tjänst som samordnare på 50% för söningsverksamheten i Jönköping, Habo, Mullsjö, Eksjö, Aneby, Vaggeryd och Sävsjö kommun. Min andra del kommer att bestå av tillsyner (radhus) samt Räddningsplankan.
 Privat bor jag på en gård utanför Järnsnäs och har hästar, får, hund, katter och höns. Är med andra ord en månskensbonde, så har inga problem med fritidssysselsättningen. Gillar att umgås med mina två döttrar, rida, inreda och att fixa på gården.

OLA FOLKESSON
 KOMPETENSSAMORDNARE
 GISLAVED-GNOSJÖ KOMMUN

I mars började jag som kompetenssamordnare i Gislaved-Gnosjö. Jag arbetar med utveckling och samordning av vår interna utbildning och övningsverksamhet. Till sommaren börjar jag som yttre befäl. Jag är brandingenjör och har växlat mellan att arbeta inom räddningstjänsten och med utbildning på MSB Revinge. Jag kommer ursprungligen från Lund men bor nu i Hestra. På fritiden tränar jag min hund, seglar och är gärna ute i naturen.

Information från MSB

Under veckan som gått har MSB på begäran från kommunal rtj alt. Lst aktiverat det luftburna stödet till flertalet skogbränder. Vid en av insatserna skedde en incident i samband med ett vattensläpp, då en trädtopp knäcktes och landade ca. 10 meter från en brandman. Incidenten har av den aktuella räddningstjänsten anmälts enligt gängse internrutin samt till MSB.

Räddningstjänstorganisationen i fråga efterfrågade mer info om säkerhet vid samverkan med flygande släckresurser vid skogsbränder och hur de ska gå till väga vid en nödsituation. Säkerhet och arbetsmiljö för både mark- och luftpersonal är central under insatserna och från

MSB:s sida tar vi händelsen på största allvar. Vi har med bakgrund i insatserfarenheter och fakta sammanställt tips och råd till RL/IL som samverkar med MSB:s luftburna stöd nedan (omfattar inte rutiner vid ett flyghaveri utan fokuserar på markpersonalens arbetsmiljö vid en skogsbrand). Möjligt för er att distribuera informationen nedan till de kommunala räddningstjänstorganisationerna?

FÖREBYGGANDE/RISKANALYS:

- Använd skyddsutrustning (hjälm, skyddsklädsel etc.)
- Använd reflexväst för att synas bättre i skogen. Säkerställ kommunikation mellan mark-mark och mark-luft.
- Säkerställ att markpersonal känner till riskerna och agerande vid samverkan med luftburet
- stöd och vid en nödsituation.
- Sektorindela tydligt skadeplats.
- Lyssna efter de skopande planens varningssignal inför vattensläpp (hörs även vid skopning).
- Om markpersonal råkar befinna dig där ett vattensläpp/dropp sker:
- Spring inte, såvida du inte är säker på att du tar dig ut ur området.
- Skydda dig inte under träd pga. av risken för fallande grenar och trädtoppar.
- Stå aldrig upp oskyddad i släppområdet. Kan du inte undvika droppet/vattenmassan – lägg
- dig på mage vänd mot flygplanet/helikoptern med fötterna isär för att hålla kroppen stabil.
- Dra nytta av stora fasta föremål, ex. stora stenar.

Många digitala möten blir det...

Digitala möten är numera en vardag och fungerar i de flesta fall bra. I länet har även flera av våra utbildningar blivit digitala vilket har medfört att Heta Arbeten, GRIB, Egenstötning, SBA, Livräddande utbildning för psykisk hälsa, vissa brandutbildningar mm har kunnat fortgå.

Kanske kommer vissa till och med att fortsätta vara digitala då vi har insett att det fungerar utmärkt och deltagarna slipper resa.

Bild från Räddningstjänsten Jönköpings senaste APT.

Utökade möjligheter i Brandrisk Skog & Mark

Brandrisksystemet har varit och är vår viktigaste källa till att kunna göra bra prognoser för skogsbrand och kunna anpassa vår taktik därefter. Bland annat används det för att bedöma behov av eldningsförbud, utökade larmplaner och placering av MSBs helikopterresurser. Inte sällan sammanfaller dessa tre faktorer när det börjar bli varmt och torrt under en längre tid.

Inför skogsbrandsäsongen 2021 har ett antal förändringar och förbättringar gjorts av MSB och SMHI för att ytterligare "väsas" systemet för att möta de behov som vi har inom räddningstjänsten.

BRANDFLYG

Under 2021 är det BI Höglandet 4180 som är ansvarig för brandflygbeslut och underlag för eldningsförbud och därmed i första hand är den som övervakar brandriskprognoserna på högre nivå. Utöver detta så är det skogsbrandgruppens ständiga rekommendation att alla heltidsstationer bevakar kommande dygns brandrisk och att RIB-stationer minst bevakar läget för kommande beredskapsvecka.

MINDRE RUTNÄT

Tidigare rutnät på 11 x 11 km är nu ersatt av rutnät på 2,8 x 2,8 km. Förändringen gör att den grafiska presentationen av brandriskskillnader mellan områden blir mer noggrann och gränserna blir inte lika "grovhuggna" som tidigare. Antalet mätpunkter i systemet är dock inte fler så gränsen i en karta mellan t ex FWI-index 4 och 5 ska inte ses som absolut, men den blir inte lika grovhuggen som tidigare.

FWI-INDEX

Indelningen av FWI-index 1-3 har fått en viss förändrad indelning, där gränsen index 3 motsvarar FWI-värde på 12-16 (något snävare än tidigare 7-16). Viktigt att tänka på är att index 3 ger "normala" skogsbränder (skogsbrandflyget är normalt inte uppe om index 3 råder till största del) men att även dessa bränder kan bli knepiga om de undre marklagren fortfarande är uttorkade eftersom ytan blöts ned först och snabbast av

jordlagren.

TIMVÄRDEN PÅ FWI, ISI M.M.

En av nyheterna är att det går att se brandriskvärden på timbasis och inte bara, som tidigare, på dygnsbasis. Timvärden presenteras med två dygns framförhållning och kan med fördel användas för analys när en brand pågår fram till kvällen eller pågår under en natt. Värdena ska inte ses som underlag för att exakt anpassa taktik per timme (det är fortfarande den torraste delen av dagen som dimensionerar brandrisken) utan ett sätt att se förändring av bland annat spridningshastighet på olika tider på dygnet.

Ett exempel på tillämpning är att analysera behov av eftersläckning/bevakning dagarna efter en skogsbrand beroende på upptorkningshastighet. Fler användningsområden kan säkert skönjas vartefter timvärdena används.

BLIXTURLADDNINGAR

Tidigare variant av brandrisksystemet kunde bara visa en ganska modest variant av blixtnedslag. I det nya systemet syns både historisk blixtdata och åskriskprognos framåt. Vi har därför fått ett mycket bättre verktyg för skogsbrandflygets bevakningsrundor efter åskoväder men också för att själva flyga med drönare över vissa områden.

APPEN BRANDRISK UTE

Flera av nyheterna och uppdateringen som gäller webben syns även i appen Brandrisk ute som är fritt tillgänglig för allmänheten. Eftersom brandriskerna från och med i år är mer uppdelade så är det bra att kunna svara på de frågor som allmänheten kan ha om nyheterna.

Utöver nyheterna gäller det som vanligt att veta vad man tittar på och inte övertolka de data som presenteras. Det är även framöver dygnsvärdet som är grunden för att analysera behov av förstärkningar vid larm om skogsbrand, utökning av larmplaner m.m. samt tolka förändringar på flera dagars sikt.

Ladugårdsbrand på Visingsö

Klockan är ca 22 på kvällen, det är fortfarande ljus trots att solen gått ner, månen lyser svagt på den mörknande himmeln och strax nedanför ser jag Braheborgfärjan lämna Grännas hamninlopp. Jag har precis pressat ledningsfordonet längs E4:an i hopp om att hinna med deltidsstyrkan Gränna över till Visingsö. Men jag har missat den.

På andra sidan vattnet ligger en lång mörk rökpelare utsträckt över ön. Nu finns det inte mycket mer att göra på ett tag. Det tar cirka 45 minuter innan det är vi som landsätter Visingsö. På fastlandet anländer emellertid ambulanser, räddningsenheter, ledning och polis. Tillsammans står vi och tittar på rökpelaren medan vi lyssnar på rapporterna över radion och försöker föreställa oss vad vi kommer möta.

CIVILA INSATSER

När vi anländer till ön har mörkret lagt sig, men flammorna från branden lyser upp resterna av ladan och de intilliggande byggnaderna. På markerna rör sig brandmän och civila och försöker hjälpa till med brandsläckning och djurhantering. Ladugården var utrustad med "nedsläpp". Det innebar att alla 70 kor och 50 kalvar kunde frigöras med två handgrepp. Boende lyckades få ut merparten av alla djur innan räddningstjänsten anlände. Branden förmodas ha startat i en högtryckstvätt

ASSISTANS AV HELIKOPTRAR

RCB har under båtfärden över meddelat att två helikoptrar från MSB som befunnit sig på Axamo flygplats är på väg för att assistera med brandsläckningen. Strax efter att vi hunnit skapa oss en bild av skadeplatsen och antalet människor runt byggnaderna påbörjar helikoptrarna sina släckinsatser. Min och 1180s första insikt är att vi inte hunnit förvarna vare sig personal eller övriga personer som befinner sig nära den brinnande ladugården. Piloterna är dock

väldigt pricksäkra och släpper från låg höjd vilket innebär ett litet riskområde. Vi beslutar ändå att avbryta allt släckarbete från marken medan helikoptrarna gör sina förbi-

flygningar. Helikoptrarna larmades i syfte att dämpa branden och gnistregn för att inte riskera spridning till närliggande skog.

SLUTSATSERNA FRÅN INSATSEN

När det brinner på Visingsö så är deltidsstyrkan på ön väldigt isolerad och får ofta lång tid att hantera insatsen själva. Styrkeledaren med FIP-bil var på plats efter sex minuter och några minuter senare 18 brandmän på plats. Brandmännen tog hand om fyra rökskadade varav en med allvarlig blödning, samt förhindrade spridning av branden till angränsande byggnader, diesel cistern samt en 25 m hög ensilagesilo. Efter 21 minuter var vattenförsörjning tryggad från Vättern, 400 meter från gården. Efter knappt 30 minuter var ledningen från Vättern dubblerad och ytterligare en motorspruta angjord. Förstärkning från Gränna var på plats 35 minuter efter att larmet gick.

På grund av den här isoleringen så har både räddningspersonal och boende blivit bra på att hantera olyckor på egen hand.

Vid en ladugårdsbrand där det finns djur inblandat kommer jag fortsättningsvis förvänta mig att det finns många civila på plats för att assistera. Över dessa människor har vi inom räddningstjänsten svårt att hålla uppsikt. I detta fall flyttades fokus hos de civila över till hanteringen av djuren medan helikoptrarna arbetade. Vid återupptagande av den manuella släckningen så kunde brandpersonal med rätt skyddsutrustning fortsätta fokusera på branden.

TAK SOM RASAR

När taket på en byggnad faller in minskar syretillförseln men den isolerar även branden. Intensiteten minskar men brandsläckning blir också betydligt svårare och långsammare eftersom vatten som kommer ovanifrån främst rinner av runt det varma bränslet. Det innebar att släckarbetet från helikoptrarna inte gav full effekt av den mängd vatten de tillförde. För att släcka branden behövdes för denna brand att takplåten plockades bort och det varma bränslet frilades. Detta uppnåddes med en grävare och två strålrör. Ett alternativ eller komplement till en grävare är en maskinhävare som kan lyfta bort takplåten och släcka med högre precision från ovan.

ERIK HOLGERSSON

BRANDINGENJÖR OCH 1080 PÅ INSATSEN

RÄDDNINGSTJÄNSTEN JÖNKÖPING

Visingsö räddningsstyrka

SL + 4 bm i beredskap

Fip bil

Släckbil

Sjuktransportbil (ambulans)

Slangkärra 1000 m 76 mm slang

2 FOX motorsprutor

Båt

Två elverk 80 kVA

Länsutrustning

Brand i pappersbruk i Kvillsfors

ERIK LINNÅ
RÄDDNINGSTJÄNSTEN ANEBY
4180 VID INSATSEN

Klockan 13:30 den 3:e maj inkom larm om brand i industribyggnad i Kvillsfors. SOS larmade ut ett N30 larm med styrkor från Kvillsfors, Vetlanda, Korsberga, Nässjö, Marianelund, Virserum och Målilla. Även insatsledare från Vetlanda och Nässjö larmades, tillsammans med brandingenjör från Aneby.

Vid första styrkans ankomst, Kvillsfors deltidstation, var det en fullt utvecklad brand i ett lagertält och kraftig rökutveckling från två närliggande byggnader. Brandbelastningen var hög i samtliga byggnader.

I lagertältet där branden börjat förvarades toalettpapper, även i de två närliggande byggnaderna, samt rullar med plastemballage. I nära anslutning till lagertältet stod en gasolcistern. Inledningsvis begjöts gasolcisternen med vatten för att kyla den från strålningsvärmen.

RÄDDNINGSSINSATSEN

Målet med insatsen var att begränsa branden till de tre brinnande lagerbyggnaderna och hindra denna från att sprida sig till närliggande lager- och produktionsbyggnader. Räddningseenheterna anvisades till olika geografiska sektorer, runt omkring de tre brinnande lagerbyggnaderna, med uppgift att dämpa brandens intensitet. Totalt sex räddningseenheter var involverade i släckningsarbetet. Vattenförsörjningen blev en avgörande faktor, och en egen sektor. Omhändertagandet av förorenat släckvatten var

en utmaning då pappersbruket ligger längs den skyddsvärda Emån. Företaget visade sig ha ett eget reningsverk som utnyttjades under insatsen för att omhänderta släckvattnet och återanvända detta till släckningsarbetet. När brandens intensitet minskade kunde två hjullastare med skopa bistå i insatsen med att lämpa ut pappret som därefter räddningstjänsten kunde släcka ordentligt. En av hjullastarna bistod även med att bända upp plåtväggarna på en av lagerbyggnaderna, detta för att räddningstjänsten skulle komma åt det brinnande plastemballaget som förvarades i mindre containrar strax innanför vägen.

LÄRDOMAR

En tidig sektorindelning visade sig vara framgångsrikt för insatsens genomförande. Underskatta inte antalet ledningsenheter vid större insatser. Extra ledningsstöd från Vetlanda skapade handlingsutrymme och avlastade insatsledningen.

Kontinuerliga och korta ledningsmöten säkerställde att alla arbetade mot samma mål samt att vidtagna åtgärder gav effekt. Om inte, ändra dessa.

Resursuppbyggnaden vid insatsen var ordentlig, vilket kändes tryggt då det fanns en överhängande risk för brandspridning till närliggande lager- och produktionsbyggnader. Tänk på lämplig placering av ledningsplatsen. Denna flyttades flera gånger och hamnade slutligen inomhus i en lagerbyggnad där möten kunde hållas ostört från brandrök, buller och regn.

Externa resurser, i detta fall hjullastarna, underlättade insatsens genomförande samt påskyndade släckningsarbetet.

Hästlivräddning som slutade bra

med bil utan måste springa runt in i skogen. Efter redan 8 minuter kommer det två bilar från räddningstjänsten på andra sidan sjön men vi ser de köra därifrån igen. Ymir försöker flera gånger till men tappar orken och senare håller jag hans huvud i mitt knä samtidigt som han kommer lite längre ner i vattnet hela tiden. Efter en stund kommer två brandmän springandes i skogen och meddelade att det är mer folk på väg. Senare kommer ytterligare ett gäng till från skogen, någon på fyrhjuling och även en båt från andra sidan. Vid detta laget hade han i princip bara framben, hals och huvud ovanför vattnet. De hade linor med sig som vi kunde trycka ner i vattnet under Ymirs rumpa och med hjälp av de och ytterligare några linor lyckades vi tillsammans dra upp honom. Efter att i 35 minuter hållit krampaktigt i

Tidigare i veckan var jag med om min mest traumatiska händelse någonsin. Ymir gick ner sig i Åsasjön där det var så sankt i botten att han fastnade och kunde inte ta sig upp själv.

Vi var ute och gick och han skulle bara dricka vatten men som den sjöhäst han är så var han på en sekund nere i vattnet. Han försökte direkt hoppa upp igen men får inte med sig bakbenen, blir hängande med frambenen på den låga gräskanten och försöker några gånger till hoppandes på knäna. Ganska direkt förstår jag och mamma att vi måste ringa för hjälp och samtidigt som jag ringer 112 springer Mygga och Glamur iväg i skogen. (Pappa åkte till stallet och där stod de redan som tur var!!)

Jag pratar med SOS i panik och förklarar vart vi är och att de inte kommer komma fram

varsitt grimskäft för att hålla honom uppe och med rädslan att grimman skulle gå sönder eller glida av så var det en obeskrivlig lättnad när han lyftes upp!

Ymir var nedkyld efter så lång tid i det kalla vattnet men mår bra igen redan dagen efter! Jag är så imponerad och stolt över honom som var lugn hela tiden, han verkade lita på mig och mamma.

Med detta vill jag framförallt säga TACK till räddningstjänsten! Jag är så sjukt tacksam för deras hjälp, att de kom så snabbt (även om det kändes som en evighet) och med en så stor styrka fantastiska människor. Vilka jäkla hjältar!

Och mamma, världens bästa mamma.

Men också, var försiktiga vid vatten ni inte känner och ge er aldrig iväg utan telefon!

SOFIE KRONEMALM

HÄSTÄGARE UTANFÖR JÖNKÖPING

Räddningsplankan
ges ut av RäddSam F

Ansvarig utgivare
Göran Melin
goran.melin@jonkoping.se

Redaktör
Maria Boqvist
maria.boqvist@jonkoping.se

Redaktionskommitté
RäddSam F-kontoret

RäddSam F
Kansli på Höglandets
räddningstjänstförbund

Postadress
Höglandets räddningstjänstförbund
571 80 Nässjö

Webbplats
www.raddsamf.se

Telefon
0383-46 77 00

E-post
hoglandet@raddningstjansten.com

